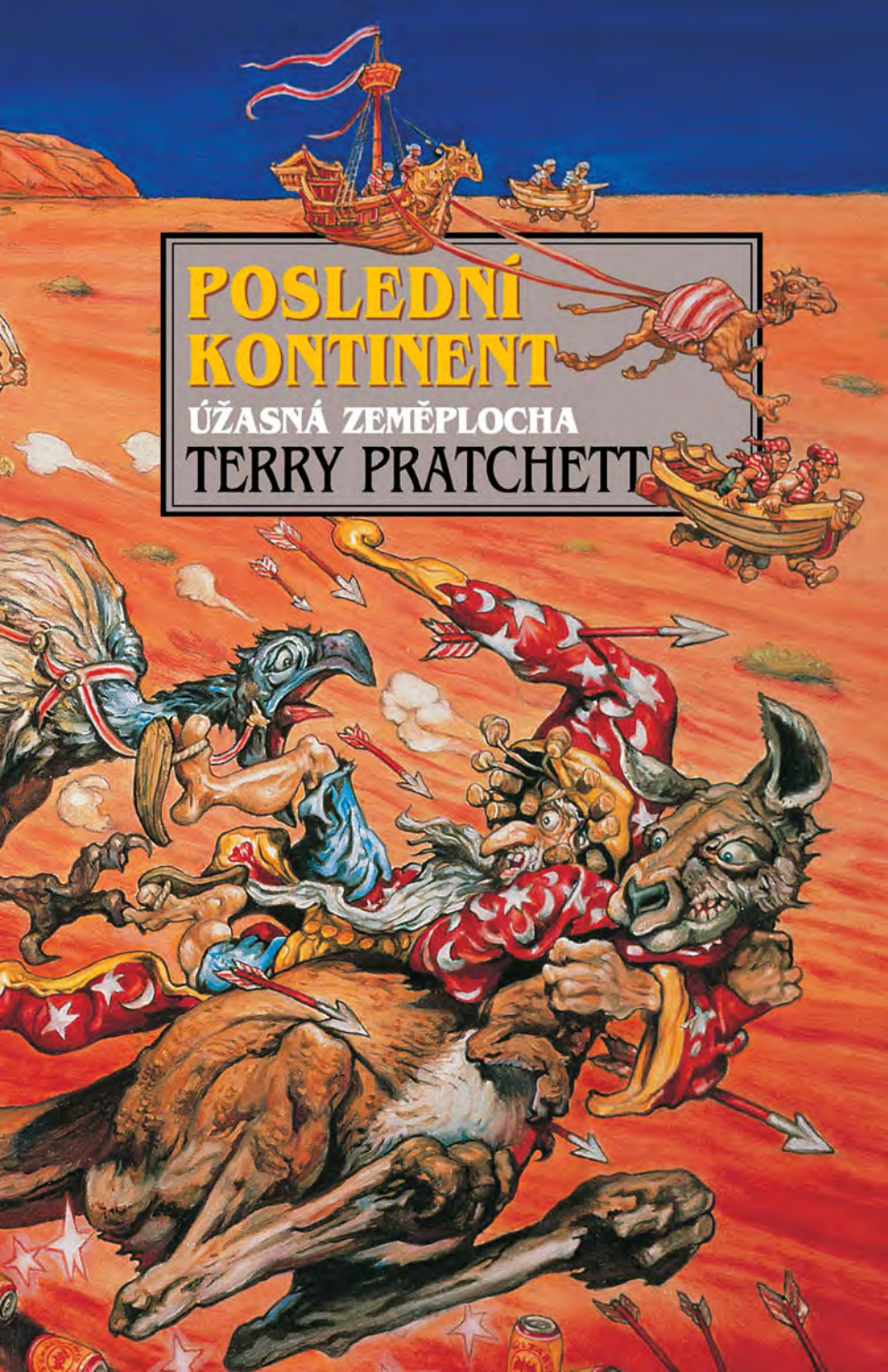

POSLEDNÍ KONTINENT

ÚŽASNÁ ZEMĚPLOCHA

TERRY PRATCHETT

POSLEDNÍ
KONTINENT

Copyright © 1998 by Terry and Lyn Pratchett

Translation © 1999 by Jan Kantůrek

Cover © 1998 by Josh Kidby

Published by Doubleday,
a division of Transworld Publishers Ltd.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část této knihy není dovoleno použít
nebo jakýmkoliv způsobem reprodukovat a šířit
bez souhlasu nakladatele.

ISBN 978-80-7197-602-8

Zeměplocha je svět a zrcadlo světů.

Tohle není kniha o Austrálii. Ne, je o místě úplně jiném, které je čirou náhodou, tu a tam, tak trochu... australské.

Prostě... jen klídek, jo?

Na pozadí hvězd se pohybuje želva a na krunýři nese čtyři slony.

Jak želva, tak sloni jsou větší, než by od nich lidé čekali, ale daleko mezi hvězdami je rozdíl mezi velkým a malým, všeobecně vzato, velmi malý.

Ale tahle želva a tihle sloni jsou v želvích a sloních měřítkách opravdu obrovští. Sloni nesou na zádech Zeměplochu s jejími rozlehlými pevninami, obrovskými poli a pruhy mračen a oceány.

Na Ploše *žijí* lidé stejně málo jako v jiných, zdaleka ne tak řemeslně dokonale vyrobených částech vesmíru, na koulích. Ne, počkejte, planety *jsou* samozřejmě to místo, kde si jejich těla dávají svačinku o páté, ale lidé sami *žijí* jinde, ve vlastních světech, které velmi příhodně obíhají kolem středů jejich vlastních hlav.

Když se bohové občas sejdou, vyprávějí si vždycky historku o jedné konkrétní planetě, jejíž obyvatelé s celkem nevýrazným zájmem přihlíželi, jak se ledová masa, ničící celé světadíly, srazila se světem, který byl, v kosmických měřítkách, hned vedle – *a vůbec nic s tím neudělali*, protože se to všechno odehrálo ve vesmíru. *Inteligentní* rasa by našla alespoň někoho, komu by si stěžovala. Na druhé straně téhle historie skoro nikdo nevěřil, protože rasa *takhle* hloupá by přece nikdy neobjevila ani šloud.*

Jenže lidé věří na všechno možné. Tak například existují domorodé kmeny, které si vyprávějí pověst, že celý vesmír nese ve svém koženém pytlí jakýsi stařík.

Taky mají pravdu.

Jiní lidé zase říkají: Tak moment, jestli nese *celý* vesmír v koženém pytlí, no ne? Tak to znamená, že nese v tom pytlí *sám*

* Pozn. autora: *Šloud se objevuje snáze než oheň a jen o málo obtížněji než voda.*

sebe i s pytle, protože vesmír zahrnuje všechno. Včetně něho. A samozřejmě pytle. Který už zahrnuje jej i s pytle. A tak dále.

Jediná odpověď na to je: No a?

Všechny kmenové pověsti jsou pravdivé, záleží na tom, jak vysokou hodnotu přiznáte slovu *pravda*.

Říká se, že jedním z důkazů všemocnosti boží je, že bohové dokážou vidět i pád malého ptáče. Ale jen ti dobří bohové si dělají poznámky a provedou potřebné úpravy, aby mohlo ptáče příště padnout rychleji a hlouběji.

Mohli bychom zjistit proč.

Mohli bychom zjistit, proč je tady lidstvo, i když to je mnohem složitější a vyvolává to jinou otázku, a sice: A kde jinde bychom měli být? Bylo by hrozné jen pomyslet, že by některé z netrpělivých božstev mohlo najednou rozhrnout oblaka a říci: „K sakru, vy jste tam ještě, sebranko? Já myslel, že je to aspoň deset tisíc let, co jste objevili šloud! Sem mi v pondělí nasypou deset trilionů tun ledu!“

Mohli bychom dokonce zjistit, proč je ptakopysk.*

Na střechy a trávníky Neviditelné univerzity, nejskvělejší zeměplošské školy kouzel a magie, se sypal hustý mokrá sněh.

Sněh byl ulepený a celá univerzita tak trochu vypadala jako nějaký drahý a nechutný dort. Na botách hlavního zadelá McAbra, dusajícího mrazivou, nepřátelskou nocí, se sněh lepil v celých koláčích.

Dva další zadelové** vystoupili z relativního závětrí opěrného pilíře a zařadili se za něho, aby společně podnikli trudný pochod k hlavním branám.

* Pozn. autora: *Ne proč je to, co je. Jen, proč je.*

** Pozn. autora: *Kříženec mezi vrátným a pedelem. Muži do úřadu zadelů nejsou vybíráni kvůli své představitosti, protože obvykle žádnou nemají.*

Byla to prastará tradice, udržovaná celá staletí, a kdyby bylo léto, jistě by kolem postávalo několik turistů, aby celou ceremonii pozorovali, ale Obřad klíčů probíhal noc co noc bez ohledu na počasí a roční období. Obyčejný mráz, sníh ani vítr ho nikdy nezastavily. Aby mohli obřad vykonat, museli zadelové v minulých časech přelézat obludy mávající chapadly, brodit se vodou při záplavách, odhánět svými buřinkami neodbytné holuby, harpyje a draky a ignorovat prosté členy fakulty, kteří otvírali dokořán okna svých ložnic a vykřikovali na ně urážlivé výrazy a věty jako: „Nemohli byste přestat s tím zatraceným kraválem? K čemu je to *dobré*?“ Zadelové *nikdy* nepřestali, ani je *nenapadlo*, že by mohli přestat. Tradice se zastavit nedá. Tradici můžete jen rozšiřovat.

Trojice mužů, v husté vířícím sněhu téměř neviditelná, došla ke stínům u hlavní brány. Zadel ve službě už je očekával.

„Stát! Kdo To Přichází?“ zvolal.

McAbre zasalutoval. „Arcikancléřovy Klíče!“

„Projděte, Arcikancléřovy Klíče!“

Hlavní zadel postoupil o krok kupředu, natáhl před sebe obě ruce s dlaněmi ohnutými směrem k sobě a popleskal si na hrud' v místech, kde měl jakýsi stovky let pohřbený zadel kdysi náprsní kapsy. Dus, dus. Pak spustil paže k bokům a poklepal si na boky kabátu. Dus, dus.

„Proklatě! Přísahal Bych, Že Jsem Je Ještě Před Okamžikem Měl!“ zvolal plným, dunivým hlasem ze všech sil a slovo za slovem pronášel s jakousi buldočí precizností.

Hlídač u brány zasalutoval. McAbre rovněž zasalutoval.

„Prohlédl Sis Všechny Kapsy?“

McAbre zasalutoval. Hlídač brány rovněž zasalutoval. Na buřince mu zatím vyrůstala malá pyramida mokrého sněhu.

„Obávám Se, Že Jsem Je Nechal Ležet Na Prádelníku. Je To Pokaždé Stejně, Že?“

„Měl By Sis Už Konečně Jednou Zapamatovat, Kam Si Odkládáš Klíče!“

„Okamžik! Možná Jsem Je Nechal V Druhém Kabátě!“

Mladý zadel, který byl tento týden nositelem hodnosti Strážce Druhého Kabátu, postoupil kupředu. Každý muž zasalutoval postupně oběma kolegům. Ten nejmladší si odkašlal a podařilo se mu ze sevřeného hrdla vypravit:

„Ne, Tam Jsem Se... Díval... Dnes Ráno!“

McAbre na něj nenápadně kývl, aby potvrdil, že se svého obtížného úkolu zhostil bez chyby, a znovu si poklepal na imaginární kapsy.

„Počkejte! Kat Aby To Spral! Přece Jen Jsem Je Nakonec Měl V Téhle Kapse! Jaký Jsem Já To Ale Trouba!“

„Nedělej Si S Tím Starosti! I Mně Se To Často Stává!“

„Můj Obličej Rudne Hanbou! Příště Si Snad Zapomenu Vlastní Hlavu.“

Někde v temnotě zaskřípěly okenní závěsy.

„Ehm. Odpusťte, pánové –“

„Nuže, Zde Jsou Tedy Klíče!“ řekl McAbre a znovu zesílil hlas.

„Mnohé Díky!“

„Víte, napadlo mě, jestli byste náhodou nemohli –“ plačtivý hlas pokračoval a omlouval se dokonce i za to, že ho napadlo stěžovat si.

„Nuž, Vše Je Teď Zajištěné A Bezpečné!“ zařval strážce u brány hromovým hlasem a vrátil klíče hlavnímu zadelovi.

„– býti alespoň o *trošičku* méně hluční –“

„Bohové Nechť Žehnají Všem Přítomným!“ zaječel McAbre tak, že mu na zrudlém krku vystoupily namodralé žíly.

„A Tentokrát Dej Pozor, Kam Klíče Odložíš. Ha, Ha, Ha!“

„Ho! Ho! Ho!“ sípal McAbre zuřivě. Prkenně zasalutoval a udělal čelem vzad, kterýžto úkon doprovázel nadbytečným množstvím klapání podpatků a dupání. Když tak dokončil prastarý rituál, vykročil zpět k obydlí zadelů a cestou si něco tiše mumlal.

Okno malého univerzitního sanatoria se znovu zavřelo.

„Ten chlap ve mně fakticky vyvolává touhu klít,“ prohlásil kvestor. Zašmátral v kapse a vytáhl svou malou zelenou krabič-

ku s pilulkami ze sušených žab. Když se potýkal s víčkem, několik jich rozsypal. „Kolik já už mu poslal vzkazů! On mi odpovídá, že je to tradice, ale proč při tom musí být tak... hlasitě pompézní...“ Kvestor se vysmrkal. „Jak je mu?“

„Špatně,“ odpověděl děkan.

Knihovník byl velmi, velmi nemocen.

Na zavřená okna knihovny se lepil sních.

Před řvoucím ohněm v krbu se tyčila hromada pokrývek, která se tu a tam roztřásla. Mágové ji s účastí pozorovali.

Lektor Zaniklých run horečně listoval v jakési knize.

„Rozumíte, jak máme poznat, jestli je to stářím, nebo ne?“ říkal. „Co je u orangutana stáří? *A navíc* je to přece jen mág. A strávil většinu života v *knihovně*. Neustále ty silné magické vlivy. Zdá se, že ta chřipka nějakým způsobem napadla jeho morfologické pole, ale na druhé straně to může být čímkoliv.“

Knihovník kýchl.

A změnil tvar.

Mágové smutně zírali na to, co vypadalo jako pohodlné křeslo, které někdo z neznámého důvodu potáhl ryšavou kožešinou.

„Nemůžeme pro něj něco udělat?“ zeptal se Rozšafín Ctibum, nejmladší člen sboru.

„Možná že by se cítil šťastnější, kdybychom na něj hodili pár polštářů,“ zauvažoval Výsměšek.

„To byl opravdu špatný vtip, arcikancelři, řekl bych.“

„Cože? Každý má rád pár pohodlných teplých polštářů, když je venku takové počasí, ne?“ prohlásil onen muž, pro něhož byly všechny choroby jedinou velkou neznámou.

„Dneska ráno byl stolem. Myslím, že mahagonovým. Zdá se, že už je schopen udržet si alespoň vlastní barvu.“

Lektor Zaniklých run s povzdechem zavřel knihu. „Každopádně ztratil kontrolu nad svými morfologickými funkcemi,“ zkonstatoval. „To není nijak překvapující, řekl bych. Jakmile se jeho podoba změnila jednou, mění se pak, obávám se, mnohem snáze. To je všeobecně známá věc.“

Podíval se na arcikancléřovu tvář ztuhlou v nic nechápajícím výrazu a povzdechl si. Vzoromil Výsměšek byl známý tím, že se nepokoušel věcem rozumět, pokud měl kolem sebe lidi, kteří to udělali za něho.

„Je velmi těžké změnit tvar živého tvora, ale jakmile se to jednou podaří, je to příště u téhož tvora mnohem snazší,“ překládal lektor sám sebe.

„Řekněte to ještě jednou?“

„Byl nejdřív člověkem a pak se teprve stal lidoopem, arcikancléři. Vzpomínáte?“

„A tak. Ano,“ přikývl Výsměšek. „Je to legrační, jak si člověk na různé věci zvykne. Lidoopi a lidi jsou příbuzní, podle tuhle mladého Rozšafína.“

Ostatní mágové nasadili lhostejné výrazy. Rozšafín se rozpačitě zachmuřil.

„Ukazoval mi některé z neviditelných písemností,“ pokračoval spokojeně Výsměšek. „Úžasné věcičky.“

Přítomní mágové se obraceli na Rozšafína Ctibuma se stejnými výrazy, s jakými by se obraceli na muže, kterého by přistihli s hořící cigaretou v muniční továrně. Takže teď konečně věděli, *kdo* za to může. Jako obvykle...

„A myslíte, že je to *moudré*, pane?“ nadhodil děkan.

„Víte, shodou okolností jsem tady v okolí arcikancléřem, děkane,“ odpověděl mu Výsměšek odměřeně.

„To je skutečnost, kterou by bohužel nepřehlédl ani slepý,“ přikývl děkan vztekle. Jeho tónem by se dal krájet sýr.

„Musím se o tyhle věci zajímat. Je to otázka morálky, abyste věděl,“ odsekával slova Výsměšek. „Moje dveře jsou neustále otevřeny, a to pro každého. Považuji se za člena týmu.“ Rozšafín znovu rozpačitě zamrkal.

„*Já* si nemyslím, že bych byl příbuzný lidoopů,“ prohlásil zamyšleně starší pAsák. „Pochopte, to bych o tom musel něco vědět, ne? Pozvali by mě třeba na nějakou jejich svatbu, ne? Rodiče by mi o tom něco řekli, třeba, Se strýčkem Karlem si nelam

hlavu, to on tak smrdí od přírody, že? A taky bychom měli nějaké portréty v –“

Křeslo kýchlo. Na okamžik zavládla nepříjemná atmosféra morfologické nejistoty a pak se knihovník objevil ve své původní podobě. Mágové ho bedlivě pozorovali, aby zjistili, co se bude dít dál.

Bylo *opravdu* těžké vybavit si dobu, kdy byl knihovník člověkem. Každopádně si už nikdo nepamatoval, jak předtím vypadal ani jak se jmenoval.

V prostředí nabitém magií, jakým byla knihovna, v místech, kde jsou knihy přetékající nestabilizovanou magií nebezpečně namačkány jedna na druhou, nejsou magické exploze nijak vzácné a jedna z nich uvedla knihovníka před několika lety do nechtěného opství. Vycházel s tím skvěle. Od té doby se nikdy nedíval zpět, a když už je o tom řeč, často se nedíval ani dolů. Jeho mohutné chlupaté tělo, visící za jednu ruku z nejvyššího regálu a přerovnávaní nohama knihy, se stalo populární mezi všemi příslušníky univerzity. Oddanost, s jakou vykonával své povinnosti, mohla sloužit jako zářný příklad všem.

Arcikancléř Výsměšek, do jehož hlavy se poslední věta jakýmsi zrádným způsobem propracovala, se přistihl při tom, že si v duchu sestavuje nekrolog.

„A zavolal někdo doktora?“ zeptal se.

„Dneska odpoledne tady byl Kuba Kobliha,“* přikývl děkan. „Pokusil se mu změřit teplotu, ale knihovník ho pokousal.“

„Pokousal? S teploměrem v ústech?“

„Hm. Ono to tak docela nebylo. Svou otázkou jste jaksi odhalil důvod, proč ho pokousal.“

* Pozn. autora: Přední ankh-morporský veterinář, kterého lidé volali k případům příliš vážným, než aby je bylo možno svěřit do rukou obyčejným zástupcům lékařské profese. Koblihova jediná slabina spočívala v jeho sklonu předpokládat, že každý pacient je více či méně kůň.

Nastal okamžik chmurného ticha. Starší pAsák pozvedl ochablou tlapu, která vypadala jako černá kožená rukavice, a nepřítomně ji popleskal.

„Říká se v té knize něco o tom, jestli mají opice puls?“ zeptal se. „Má mít studený čenich, nebo něco takového?“

Ozval se tichý zvuk, takový, jaký by způsobilo několik lidí, kteří by se najednou zděšeně nadechli. Mágové začali od staršího pAsáka urychleně odstupovat.

Několik vteřin se neozval jediný zvuk kromě praskání dřeva v krbu a jekotu větru za okny.

Pak se mágové pomalu přišourali zpět.

Starší pAsák, zatímco huhlal něco užaslymi tóny člověka, který děkuje bohům za to, že má stále ještě všechny známé končetiny, pomalu smekl špičatý klobouk. To bylo něco, co mág udělá jen za výjimečně pochmurných okolností.

„No, tak je tedy po všem,“ řekl. „Chudák. Už je na cestě domů. Zpátky na tu velkou nebeskou poušť.“

„Eh, spíš do deštného pralesa,“ ozval se Rozšafín Ctibum.

„Možná by mu mohla paní Vidláková uvařit nějakou hodně výživnou polévku?“ napadlo lektora Zaniklých run.

Arcikancléř Výsměšek si připomněl výživné polévky hlavní hospodyně. „Vyléčí, nebo zabije,“ zabručel spíš pro sebe. Opatrně popleskal knihovníka. „Vzmuž se, starý brachu,“ řekl. „My tě dostaneme na nohy a brzo budeš znovu přispívat svým cenným dílem k všeobecnému blahu.“

„Na klouby,“ napověděl děkan.

„Cože?“

„Spíš na klouby než na nohy.“

„Na kolečka,“ přispěl se svou troškou i lektor Zaniklých run.

„To je nechutné, člověče,“ zavrčel arcikancléř.

Vyšli z místnosti. Z chodby sem doléhaly jejich slábnoucí hlasy: „Kolem toho přehozy přes opěradlo byl opravdu velmi bledý, řekl bych.“

„Jistě na to existuje nějaká léčebná kúra!“

„Knihovna bez něj už nikdy nebude to, co bývala.“

„Byl výjimečně jedinečný.“

Když byli pryč, natáhl knihovník jednu dlouhou paži, přetáhl si pokrývku přes hlavu, objal ohřívací láhev a kýchl.

Ted' pod dekou ležely *dvě* ohřívací láhve, jedna z nich mnohem větší a s huňatým potahem z ryšavé kožešiny.

Světlo na Ploše putuje velmi pomalu, má jistou váhu a také tendenci shromažďovat se na úpatí horských masivů. Mágové průzkumníci zkoumali možnost, že existuje ještě jeden, mnohem rychlejší typ světla, které umožňuje onomu pomalejšímu typu, aby bylo viděno, ale právě proto, že se pohybuje tak rychle, že samo není vidět, nenašli pro ně žádné praktické využití.

To ovšem znamená, že bez ohledu na to, že je Plocha plochá, není na ní na všech místech ve stejný čas... é... stejný čas. Když byla v Ankh-Morporku tak pozdní noc, že už vlastně bylo časné ráno, bylo zatím jinde...

..., ale na tomhle místě nebyly hodiny. Byl tu současně úsvit i šero, ráno i odpoledne, a pravděpodobně i půlnoc a pravé poledne, ale především tady bylo strašlivé vedro. A rudo. Něco tak umělého a lidského jako hodina by tu nevydrželo ani pět minut. Během přehršle vteřin by to bylo vysušeno a smrsklo by se na minimum.

Ale především a hlavně tady bylo ticho. Nebylo to ono mrazivé, ponuré ticho nekonečných prostor, ale planoucí živé ticho, jaké dostanete, když je na rudě planoucím, tisíce kilometrů dlouhém obzoru všechno příliš unavené, než aby to ze sebe ještě bylo ochotno vydat nějaký zvuk.

Když se však průzkumné ucho pohybovalo nad rudou pouští, zachytilo něco jako říkanku, křehkou slabou litanii, která bušila do všepohlcujícího ticha jako můra narážející na okenní sklo vesmíru.

Onoho téměř bezdechého recitátora nebylo vidět, protože se ukrýval v jámě vykopané v rudé zemi. Tu a tam dopadla na

hromadu vedle jámy další hrst červené zeminy. Špinavý a pomáčkaný špičatý klobouk se kýval do rytmu s tichou, nemelodickou melodií. Zdálo se, že na přední straně klobouku kdysi bylo zlatými flitry vyšito slovo „MÁK“. Lesklé kroužky už opadaly, ale slovo se tam stále ještě rýsovalo ve světlejší červení, tam, kde si plšť klobouku zachovala původní barvu. Kolem poletovalo několik malých běžových motýlků.

Slova vycházející z jámy zněla zhruba takto:

„Potrava! To je to, co si dáme na gáblíček. Tady tomu říkají taky ponrava! A kdy najdu potravu-ponravu? Až se k ní prohrabu! Hurááá!“ Další dávka červené zeminy vyletěla z jámy a skončila na hromadě vedle a hlas dodal, snad ještě tišeji: „Tak mě napadá, jestlipak se dají jíst mouchy?“

Říká se, že horko a mouchy tady dokážou dohnat člověka k šílenství. Nemusíte tomu samozřejmě věřit, stejně jako tomu nevěřil ten světle fialový slon, který jel právě na kole kolem.

Zvláštní bylo, že šílenec v díře byl jediný člověk na tomto svěťadíle, který by mohl vrhnout světlo na záhadné drama, které se odehrávalo o tisíc kilometrů dále a několik metrů níže, v opálovém dole, kde byl horník, známý svým soudruhům jako Himbajs, na pokraji nejcennějšího a současně nejnebezpečnějšího nálezů své kariéry.

Himbajův krumpáč odrazil stranou kamení a prach tisíciletí a ve světle svíček se něco zablesklo.

Bylo to zelené jako ojíňný zelený plamen.

S myšlenkami, náhle stejně zmrzlými jako onen zelený oheň pod jeho rukama, opatrně odsunul volný kámen. Jak odstraňoval další a další kousky kamene, opál nabíral a odrážel stále víc a víc zeleného světla. Zdálo se, že je ona záře nekonečná.

Nakonec vydechl v jednom jediném mohutném vzdechu.

„Himbajs!“

Kdyby našel malý kus zeleného opálu, dejme tomu o velikosti fazole, byl by svolal všechny své kamarády a okamžitě by si dali pár piv. Kus o velikosti pěsti by způsobil, že by upadl na

zem a bušil do ní u vytržení štěstím. Ale tohle... Stál pořád na jednom místě, opatrně to oprašoval prsty, když si ostatní horníci všimli podivného světla a spěchali k němu.

Tedy... když se rozeběhli, spěchali. Čím byli blíže, zpomalovali a k Himbajsovi už dorazili krokem plným posvátné bázně.

Chvilí nebyl nikdo schopen slova. Jejich tváře se koupaly v zeleném přísvitu.

Pak jeden z nich zašeptal: „To je klika, Himbajsi!“

„Na celým světě nejni dost prachů, aby to zaplatily, kámo.“

„Dej bacha, mohla by to bejt jenom krusta...“

„Ale pořád by měla cenu zlata. Tak do toho, Himbajsi... vykopej to.“

Pozorovali jako ostříži, jak krumpáč opatrně uvolňuje další a další kamení a jak se nakonec zachytil za jakousi hranu. A jak po chvilce objevil další hranu.

Himbajsovi se začaly třást prsty.

„Bacha, kámo... tadyhle to má nějaký kraj...“

Když byl odstraněn poslední kus načervenalé země, kterým byl předmět poután, muži ustoupili. Věc byla nahoře oblá, i když tvar její spodní části se ztrácel v poměrně silné vrstvě podivně pokroucených opálů a prachu.

Himbajs obrátil krumpáč a strčil do opálového balvanu dřevěnou rukojetí.

„Himbajs, tady není něco v pořádku,“ zabručel. „Musím zjistit...“

Poklepal na balvan.

Ozvalo se zadunění.

„To přece nemůže bejt dutý, že ne?“ řekl jeden z horníků.
„O něčem takovém jsem v životě neslyšel.“

Himbajs pozvedl páčidlo. „Tak dobrá! To bysme se na to –“

Ozvalo se tiché *plink*. U dna podivného balvanu se odlomil velký plochý kus opálu. Nebyl silnější než talíř.

Pod ním se objevil pár nožiček, které se v opálové slupce začaly pomalu pohybovat.

„A himbajs,“ prohlásil horník, když společně se svými druhy začal ustupovat. „Vono je to živý!“

Rozšafín *věděl*, že neměl dávat Výsměškovi nahlédnout do neviditelných písemností. Cožpak to není jeden ze základních principů – nikdy nedovolit svému nadřízenému, aby zjistil, co *doopravdy* celý den děláte?

Bohužel, bez ohledu na všechna opatření, dřív nebo později dojde k tomu, že se u vás šéf objeví, začne čenichat kolem a říkat věci jako: „Tak tady pracujete?“ a „Mám dojem, že jsem posílal oběžník, kterým jsem zakazoval živé květiny v květináči na pracovištích?“ a „Jak říkáte tady té věci s těmi klávesami?“

A to bylo pro Rozšafína Ctibuma velmi obtížné, protože čtení neviditelných písemností byla velmi delikátní a únavná práce, vhodná pro lidi s povahou, která jim umožňuje sledovat Grand Prix přesunu kontinentů, pěstovat si jako hobby hory ve formě bonsají, nebo dokonce řídit volvo. Potřebuje to, zkrátka a dobře, nekonečnou trpělivost a péči. Potřebuje to, řekněme si to rovnou, člověka, který si bude s potěšením skládat puzzle v zatemněném pokoji. Co to v žádném případě nepotřebuje, je Vzoromil Výsměšek.

Hypotézy týkající se neviditelných písemností jsou až k smíchu složité. Všechny knihy jsou mezi sebou díky K-prostoru vzdáleně a mlhavě propojeny a z toho se dá odvodit, že obsah jakékoliv knihy už napsané, ba dokonce i knihy *nenapsané*, se dá za jistých příhodných okolností odvodit z patřičně pečlivého studia knih již existujících. Budoucí knihy v nich existují, abychom tak řekli, *in potentia*, stejně jako studiem hrsti pravěkého bahna bychom mohli odhalit stopu naznačující existenci garnátových krekrů.

Jenže primitivní techniky, založené na pradávných zaklínadlech, jako je Frkoláčův Nespolehlivý algoritmus, které se využívaly na univerzitě, znamenaly, že bylo třeba mnoha let, aby bylo možno sestavit alespoň náznak stránky neviditelných písemnos-

tí. Jen díky Rozšafínovu praktickému géniu se podařilo najít způsob, jak tyhle obtíže obejít. Důsledně totiž vycházel z fráze: „Jak víte, že to není možné, když jste to nezkusili?“ Pokusy s Hexem, myslícím strojem univerzity, pak samozřejmě dokázaly, že mnoho věcí není nemožných, *dokud* jste je nezkusili.

Jako zaměstnaná vláda, která narychlo vydává zákony, jimiž zakazuje některou novou a zajímavou věc, když lidé doopravdy najdou způsob, jak ji uvést do života, i vesmír z velké části spoléhal především na to, že takové věci nikdo *nezkusí*.

Jak Rozšafín zjistil, když už *je* něco zkoušeno, často se ukáže velmi rychle, že je to nemožné, ale v některých případech to zabere dost času* – protože přepracovaným zákonům příčinných souvislostí nějakou dobu trvá, než dorazí na místo a začnou předstírat, že věc je nemožná od začátku. Rozšafín využil Hex k tomu, aby tyhle pokusy zopakoval nesmírnou rychlostí a jen maličko odlišnými způsoby, a to vyústilo ve vysokou četnost úspěšných pokusů, takže teď se mu dařilo sestavovat během pouhých hodin celé odstavce neviditelných písemností.

„Takže je to něco jako ten kouzelnický trik,“ prohlásil Výsměšek, „když strhnete ze stolu ubrus dřív, než si nádobí, příbory a sklo vzpomenou, že by taky mohly spadnout.“ A Rozšafínovi nezbyvalo než chytře zamrkat a říci: „To je přesně ono, arcikancléři. Skvělá úvaha.“

A to pak vedlo ke všem těm obtížím s *Jak dynamicky vésti lidi tak, aby dosáhli dynamických výsledků v dynamickém čase díky dynamickému soustředění sil*. Rozšafín nevěděl, kdy bude tahle kniha napsána ani na kterém světě bude publikována, ale jak se zdálo, bude velmi populární, protože při občasných cestách K-prostorem se její fragmenty často objevovaly. Bylo možné, že to dokonce nebyla jen jedna kniha.

Bohužel právě tyhle útržky měl Rozšafín Ctibum na stole, když se objevil Výsměšek a začal čenichat kolem.

* Pozn. autora: V případě studené fúze to trvalo déle než obvykle.

Naneštěstí, stejně jako většina lidí, kteří jsou v něčem instinktivně špatní, i arcikancléř se pyšnil tím, jak je právě v tom dobrý. Výsměšek byl pro management tím, čím byl pro betlémský spolek hrajících si děti král Herodes.

Jeho duševní přístup k vedení lidí bychom si mohli graficky znázornit zhruba jako podnikové schéma, takzvaného pavouka, v němž byl nahoře umístěn kroužek s nápisem „já – ten, kdo hovoří“, a tento kroužek by byl spojen čarou s velkým kruhem umístěným mnohem níže, v němž by stálo „všichni ostatní“.

Až doposud to fungovalo docela dobře, protože bez ohledu na to, že byl Výsměšek nemožný vedoucí, univerzita se stejně vést nedala, a tak všechno fungovalo hladce.

A bylo by to všechno v klidu pokračovalo dál, kdyby si najednou neuvědomil, jakou cenu má zpracování prognózy vývoje kariéry perspektivních kádrů, a co hůře, vypracování pracovních náplní všech zaměstnanců univerzity.

Lektor Zaniklých run o tom řekl: „Zavolal si mě a zeptal se mě, co přesně dělám. No slyšeli jste někdy něco takového? Co je to za otázku? Tohle je přece *univerzita!*“

„Mě se zase zeptal, jestli nemám nějaké osobní starosti,“ vskočil mu do řeči starší pAsák. „Nevím, proč bych měl snášet takové věci.“

„A všimli jste si té cedule, co má na stole?“ nadhodil děkan.

„To myslíš tu ‚Tady začínají potíže‘?“

„Ne, tu druhou. Tu, co je na ní: ‚Když jsi až po kostrč v krokodýlí tlamě, je dnešek prvním dnem zbytku tvého života.‘“

„A to znamená...?“

„Já si myslím, že ty cedule nemají něco znamenat. Myslím, že se prostě čeká, že budou.“

„Budou co?“

„Pro-aktivní, myslím. To je to slovo, co arcikancléř v poslední době tak často používá.“

„A co to slovo znamená?“

„Nó... něco jako ve prospěch činnosti, řekl bych.“

„Skutečně? Nebezpečné. Podle *mých* zkušeností má člověk šanci jen s nečinností.“

Suma sumárum to v těchto chvílích nebyla zvláště šťastná univerzita a během společných jídel to bylo nejhorší. Rozšafín sedával v jakési izolaci na jednom konci dlouhého stolu díky své funkci nedobrovolného iniciátora arcikancléřovy touhy: „Překovám je v tým štíhlých, schopných a nebezpečných!“ Mágové neměli nejmenší úmysl stát se štíhlými, zato už se začínali stávat schopnými být dost nebezpeční.

A co víc, Výsměškova náhlá snaha o to, projevit zájem, znamenala, že Rozšafín musel Výsměškovi alespoň částečně vysvětlit, o co v jeho projektu jde. Bohužel, potvrdilo se Rozšafínovo podezření, že jedna z věcí, v nichž se Výsměšek absolutně nezměnil, byla jeho schopnost vysvětlovat si, zcela důmyslně, většinu věcí obráceně.

Rozšafína už dlouho fascinovala skutečnost, že knihovník, lidoop – tedy alespoň většinou lidoop, i když dnes večer, jak se zdálo, se rozhodl pro podobu malého stolku prostřeného ryšavě chlupatým čajovým servisem – je... hm... tak podobný člověku. Je pravda, že mnoho věcí mělo podobný tvar. Téměř všechno, s čím jste se setkali, vlastně byla jen komplikovaná trubice se dvěma očima a čtyřma rukama nebo nohama nebo křídly. No ano, byly tady ryby. A hmyz. Dobrá, i pavouci. A pár podivných obludností, jako jsou mořské hvězdice nebo surmovky. Ale pořád ještě to představovalo sakra nenápadité konstrukční řešení. Kde byly ty šestioké opice se šesti rukama, které by se hnaly hustým pralesem?

Aha, ano, taky chobotnice, ale v tom to právě bylo, chobotnice byla vlastně jen jistým druhem podvodních pavouků...

Rozšafín Ctibum se už delší čas zabíral studiem více méně opuštěného univerzitního Muzea zcela neobvyklých věcí a všiml si něčeho skutečně velmi nezvyklého. Ať už navrhoval kostru živých tvorů kdokoliv, měl ještě menší obrazotvornost než ten, kdo živé tvory navrhoval zvenčí. Ten vnější návrhář se pokusil

tu a tam o nějakou tu novinku v oblasti skvrn, pruhů či hustoty a délky srsti, ale budovatel kostí většinou nasadil lebku na hrudní koš, na opačný konec šoupl pánev, přidal nohy nebo nohy a ruce a zbytek dne měl volno. Některé hrudní koše byly delší, některé nohy kratší, tu a tam se místo rukou objevila křídla, ale všechno jako by bylo vyrobeno podle jednoho základního návrhu, jedna velikost, zvětšená či zmenšená dle potřeby. Rozšafín byl ke svému velmi malému údivu jediný, kdo to všechno považoval za zajímavé. Několikrát se snažil zavést s lidmi řeč například na téma, jak dokonale rybí tvar mají ryby, ale lidé se na něho pravidelně dívali, jako kdyby zešílel.

Paleontologie, archeologie a další podobné švindly mágy příliš nezajímaly. Ty věci byly zahrabány do země z nějakého důvodu, ale je zbytečné se pokoušet zjistit proč, říkali. Nevykopávejte věci ze země, mohlo by se vám stát, že už vám nedovolí znovu je zahrabat.

Jedna z nejsmyslnějších teorií byla ta, kterou slyšel od své chůvy, když byl ještě docela malý. Opičky, vyprávěla chůva, jsou malí neposlušní kluci, kteří se nevrátili řádně domů, když je maminky volaly, a tuleni byli neposlušní malí hoši, kteří chodili za školu a toulali se po pláži, místo aby se hezky učili. Neřekla už, že ptáci byli malí neposlušní chlapi, kteří neposlouchali a lezli příliš blízko k okrajům útesů – v tomto případě by její teorii odpovídaly spíše medúzy, ale Rozšafín se nedokázal ubránit myšlence, že i když byla ta žena neškodný blázen, mohla její teorie ukrývat zrnko pravdy...

Ted' trávil většinu nocí tím, že pozoroval Hexe, který cestoval v neviditelných písemnostech a hledal další údaje. Teoreticky, v důsledku vlastností K-prostoru, měl Hex přístup ke všem informacím a mohl se dostat kamkoliv. To ovšem znamenalo, že pro něj bylo více méně prakticky nemožné najít konkrétně to, co hledal. A to je vlastně účel všech počítačů.

Rozšafín Ctibum byl jedním z oněch nešťastných lidí, jejichž prokletím je víra, že kdyby se mu podařilo získat dostatek in-

formací o vesmíru, dávaly by nějakým způsobem smysl. Cílem je Teorie všeho, ale Rozšafín by se spokojil s Teorií něčeho a pozdě v noci, kdy Hex, jak se zdálo, trucoval, zoufale toužil alespoň po Teorii čehokoliv.

Rozšafína by jistě překvapilo, kdyby zjistil, že se starší mágové naučili svým způsobem Hexe uznávat, a to navzdory všem poznámkám typu: „*Za mých dnů jsme mysleli sami.*“ Mágství bylo tradičně soutěživě konkurenční, a i když NU v současnosti procházela delším obdobím klidu a míru, bez oněch neformálních mordů, které z ní kdysi dělaly do určité míry tolik vzrušující místo, starší mágové nikdy nedůvěřovali mladému ambicióznímu muži, jenž mířil na vyšší místa, protože tradiční cesta oním směrem vedla přes jejich krční tepnu.

Lze tedy snadno pochopit, že je něco uklidňujícího ve vědomí, že některé z nejbystřejších mozků univerzity, které by ještě před jednou generací vymýšlely skutečně vzrušující plány, zahrnující podlahová propadla a vybuchující tapety, tráví celé noci v budově Silnoproudé magie a pokoušejí se Hexe naučit zpívat „Má roztomilá Baruško“. Nadšeně vykřikují, když Hex udělá během šesti hodin nějakou práci, kterou by každý pobuda, jehož by sebrali na ulici, udělal za dvoupenci během deseti minut. Pak si pošlou pro pizzu s banány a suší a usnou u klávesnice. Starší mágové tomu říkali technomancie a ukládali se ke spánku do svých postelí přece jen o něco klidněji, když věděli, že Rozšafín Ctibum a jeho studenti v těch svých nespí.

Rozšafín zřejmě usnul, protože ho vzbudil výkřik, byly dvě hodiny ráno a zjistil, že leží obličejem ve vlastní nedojedené večeři. Oškrábl si ze tváře zbytek uzené makrely a kousek banánu, nechal Hexe, aby si tiše po svém odtikával, a vydal se po zvuku.

Nakonec ho zvuky dovedly do haly, z níž vedly dveře do knihovny. Na podlaze tam ležel kvestor a starší pAsák ho ovíval kloboukem.

„Pokud se nám podařilo zjistit, arcikancléři,“ říkal právě

děkan, „tak ten chudák nemohl spát a přišel si sem dolů pro nějakou knihu –“

Rozšafín se podíval na dveře knihovny. Až dosud byly přelepeny kusy černé a žluté pásky a popsány slovy: Nebezpečí! Za žádných okolností nevstupovat! Teď byly pásky strhány a dveře dokořán. To nebylo žádné překvapení. Každý pořádný mág, který stane tváří v tvář dveřím, na nichž budou nápisy jako „Tyto dveře neotvírejte! Vážně! Myslíme to naprosto vážně. Žádná legrace! Otevření těchto dveří by mohlo mít za následek konec vesmíru!“, takové dveře otevře zcela *automaticky*, aby zjistil, proč se kolem hloupých dveří dělá tolik kraválu. To vypadá, že takové nápisy jsou pouhým plýtváním časem, ale je důležité, že když nakonec předáváte pikslu s tím, co ze zvědávého mága zbylo, jeho truchlícím pozůstalým, můžete dodat uklidňující poznámku: „My jsme ho varovali.“

V temnotě za dveřmi bylo ticho.

Výsměšek vztyčil prst a opatrně do dveří strčil.

Za dveřmi něco kožnatě zapleskalo a dveře se přibouchly. Mágové uskočili.

„Neriskujte, arcikancléři!“ zvolal profesor Neurčitě mlhavých studií. „Pokusil jsem se tam zajít předtím a celý oddíl kritických esejí se dostal do krize!“

Podě dveřmi zablikalo namodralé světlo.

Kdekoliv jinde by mohl člověk říci: „Knihy. Vždyť jsou to jenom knihy. Knihy nejsou nebezpečné!“ Jenže dokonce i obyčejné knihy jsou nebezpečné, a nejen ty typu *Vyrobte si gelínit jako profesionál*. V nějakém muzeu si sedne nějaký člověk a napíše knihu o politické ekonomii, a najednou začnou umírat tisíce lidí, kteří tu pitomou knihu ani nečetli, jen proto, že ti, kdo ji přečetli, nepochopili ten vtip. Vědění je nebezpečné, což je jeden z důvodů, proč různé vlády hlídají a pečlivě cenzurují lidi, kteří dokážou myslet efektivněji než ostatní.

Univerzitní knihovna byla magická knihovna, postavená na velmi úzkém proužku časoprostoru. Na vzdálených policích

tam byly knihy, které ještě nebyly napsány, dokonce knihy, které nikdy napsány *nebudou*. Alespoň ne tady. Její obvod byl jen několik set metrů, ale akční rádius měla neomezený.

A v magické knihovně knihy prosakují a učí se jedna od druhé...

„Začaly útočit na každého, kdo jde dovnitř,“ zasténal děkan. „Když tady není knihovník, nikdo je nedokáže kontrolovat!“

„Ale jsme přece univerzita! *Musíme* mít knihovnu!“ zoufal si Výsměšek. „Dodává nám to tón! Co bychom to byli za lidi, kdybychom nechodili do knihovny?“

„Studenti,“ odpověděl mu nevrle starší pAsák.

„Ohó,“ ozval se lektor Zaniklých run, „vzpomínám, že když jsem byl studentem, vzal nás starý Bububoj Průlinec na expedici, která měla najít Ztracenou čítárnu. Potulovali jsme se tam skoro tři týdny. Nakonec jsme museli sníst své vlastní boty.“

„A našli jste ji?“ zajímal se děkan.

„Nenašli, zato jsme našli pozůstatky podobné expedice z loňského roku.“

„A co jste udělali?“

„Snědli jsme i jejich boty.“

Zpoza dveří se ozvalo pleskání kožených desek.

„Některé z těch grimoárů jsou pěkně nebezpečné,“ řekl starší pAsák. „Dokázaly by člověka klidně připravit o ruku.“

„No, díky bohům aspoň nevědí, co jsou to kliky u dveří,“ liboval si děkan.

„Ale to ony vědí, stačí, aby někde existovala kniha s názvem *Dveřní kliky pro začátečníky*,“ upozornil ho starší pAsák. „Ony přece čtou jedna druhou!“

Výsměšek zachmuřeně pohlédl na Rozšafína. „Je reálné, aby taková kniha existovala, pane Ctibume?“

„Podle teorie K-prostoru je to prakticky jisté, pane.“

Mágové jako jeden muž poodstoupili ode dveří.

„Tak s tímhle nesmyslem je třeba rychle skoncovat,“ prohlásil Výsměšek. „Knihovníka musíme co nejrychleji vyléčit. Je to

magická choroba, takže bychom snad měli dokázat upéct nějaký magický recept na magický lék, ne?“

„To by bylo výjimečně nebezpečné, arcikanceléři,“ zavrtěl hlavou děkan. „Celý jeho systém, to je jediná směsice bojujících magických vlivů. Nikdo neví, co by se stalo, kdyby do oběhu přibyla další přidaná magie. Už teď se zdá, že má toulavý časový nerv*. Ještě další dávka magie do organismu a... no, nikdo neví, co by se mohlo stát.“

„To zjistíme,“ odbyl jeho námitky stroze arcikanceléř. „Potřebujeme se dostat do knihovny. Tohle děláme pro celou univerzitu, děkane. A Neviditelná univerzita je důležitější než jeden člověk –“

„– lidoop –“

„– díky, lidoop, a musíme mít neustále na paměti, že *já* je to nejmenší slůvko ze všech.“

Za dveřmi se ozval další náraz.

„No,“ ozval se starší pAsák, „když už o tom mluvíme, tak například spojky jako ‚a‘ nebo ‚i‘ jsou ještě mnohem menší. Tedy každopádně krat–“

„Samozřejmě,“ pokračoval Výsměšek, aniž si všímal výtrysku pAsákovy logiky, která už tak nějak patřila k celkovému univerzitnímu pozadí, „mohl bych jmenovat jiného knihovníka... Musel by to být nějaký starší člověk, který se vyzná a ví,

* Pozn. autora: *Mágové jsou přesvědčeni o tom, že v lidském těle existuje tzv. časový nerv, i když jeho umístění zatím nenašli ani ti nejzkušenější alchymisté. Základní teorie vychází z toho, že existuje v nehmotné podobě, jako jistý druh éterického slepého střeva. Tento nerv obsahuje údaje o tom, jak je vaše tělo staré, a je tak citlivý na vliv magického pole o vysokém napětí, že se jeho činnost může změnit na zvratnou, takže rychle pohlcuje běžnou tělesnou zásobu chrononinu. Alchymisté tvrdí, že je mimo jiné také klíčem k nesmrtnosti, ale to říkají i o pomerančové šťávě, vypečeném chlebu a pití vlastní moči. Alchymista by si klidně uřízl vlastní hlavu, kdyby věřil, že pak bude žít déle.*

co a jak... hmm... takže moment... napadá vás někoho nějaké jméno... děkane?“

„Dobrá, dobrá!“ zvolal děkan. „Ať je po vašem, jako obyčejně!“

„Ehm...“ ozval se Rozšafín Ctibum, „nemůžeme to udělat, pane.“

„Ne?“ podíval se na něj Výsměšek výhrůžně. „Vy jste tedy dobrovolník, který je ochoten pustit se do úklidu knihovny, co?“

„Já tím chci říci, že *nemůžeme* použít magii k tomu, abychom ho změnili. Brání nám v tom jedna velmi vážná věc, pane. Velký problém.“

„Žádné problémy neexistují, pane Ctibume, jen příležitosti.“

„Ano, pane. A ta naše příležitost je zjistit, jak se knihovník jmenoval.“

Kruhem ostatních mágů to souhlasně zašumělo.

„Ten mladík má pravdu,“ přikyvoval lektor Zaniklých run. „Nemůžeme magicky působit na mága, když neznáme jeho jméno. Základní pravidlo.“

„No, říkáme mu Knihovník,“ zamračil se Vzoromil Výsměšek. „Všichni mu říkají Knihovník. To by nestačilo?“

„To je jen název profese, pane.“

Výsměšek se rozhlédl po ostatních mázích. „Někdo přece musí vědět, jak se jmenoval, ne? Dobrý bože, předpokládal bych, že známe své kolegy *alespoň* podle jmen, když už ne jinak! Nemyslíte...“ podíval se na děkana, zaváhal a pak řekl: „Děkane?“

„No, on je orangutanem už pěkný čas... arcikancléři,“ odpověděl děkan. „Většina jeho původních kolegů nás už... opustila. Odebrala se k té velké, nekonečné nebeské večeři. Procházeli jsme jedním z těch období *droit de mortis*.“*

* Pozn. autora: *Volně řečeno, zrychlení postupu mága v hierarchii mágstva směrem vzhůru zabitím většího počtu starších mágů. Od této praxe se však v současné době upustilo, protože několik nadšených pokusů odstranit Vzoromila Výsměška skončilo tím, že jeden ze zúčastněných mágů celé dva dva týdny neslyšel. Výsměšek při-*

„No dobrá, ale musí být přece někde v záznamech.“

Mágům se před duševním zrakem zjevily ony hory papírů, které představovaly univerzitní archivy.

„Archivář ho v nich nikdy nenašel.“

„Kdo je archivář?“

„Knihovník, pane.“

„No, rozhodně ale musí být v ročence jejich třídy z doby, kdy promoval.“

„To je právě ta legrační věc,“ podíval se na něj děkan, „ale jak se zdá, potkala každý výtisk tehdejší ročenky nějaká ošklivá nehoda.“

Výsměšek zaregistroval děkanovu dřevěnou tvář. „A nespočítala snad ta nehoda v tom, že z každého výtisku byla vytržena ta jediná strana, která by nás zajímala, a zbyla po ní jen slabá banánová vůně?“

„Uhodl, arcikanceléři.“

Výsměšek se poškrábal na bradě. „Objevuje se nám tady jistý úmysl.“

„Víte, on se vždycky bránil tomu, aby někdo zjistil jeho jméno,“ upozorňoval starší pAsák. „Bál se, že se ho pokusíme přeměnit zpět v člověka.“ Pak se významně zadíval na děkana, který okamžitě nasadil ublížený výraz. „Někteří lidé totiž chodili po celé univerzitě a rozvíjeli teorie o tom, že lidoop jako knihovník je naprosto *nevhodný*.“

„Já jen vyjádřil svůj názor, že je proti tradici univerzity –“ začal děkan.

„Která spočívá hlavně v malichernostech, opulentních večerích a nočním vykřikování pitomostí o nějakých zatracených klíčích,“ přerušil ho Výsměšek. „Takže si nemyslím, že bychom –“

Výrazy na tvářích ostatních mágů ho přinutily se otočit.

Do Velké síně vešel knihovník. Kráčel velmi pomalu vzhle-

připouštěl, že úplně nahoře je poměrně dost místa, ale zabíral ho všechno sám.

dem k mnoha vrstvám oblečení, které měl na sobě. Nesmírné množství svetrů a kabátů mělo za následek, že paže nepoužíval jako pomocné nohy, protože mu trčely téměř v pravém úhlu k tělu. Nejohrovnější součástí onoho šourajícího se zjevení však byla červená vlněná čepice.

Byla veselá. Měla nahoře velkou bambuli. Upletla ji paní Vidláková, která byla technicky skvělou pletačkou. Její jedinou chybičkou bylo, že si nikdy neověřila příslušné rozměry zamýšleného obdarovaného. Několik mágů bylo při různých příležitostech obdarováno některou z jejích kreací, což často znamenalo, že měli opticky tři kolena nebo dva metry dlouhý krk. Většina těch předmětů byla následně darována dobročinným organizacím. Jednu věc bylo třeba Ankh-Morporku přiznat: bez ohledu na to, jak nesmyslný tvar oblečení mělo, vždycky se našel někdo, komu sedělo.

Chyba paní Vidlákové byla v předpokladu, že knihovníkovi, kterého chovala ve velké úctě, se bude líbit červená čepice s postranními klapkami na uši, které se tkalounem uvazují pod bradu. Protože by si v tomto případě musel tkalouny uvazovat někde ve výši přirození, nechával knihovník klapky volně povlávat.

Zastavil se ve dveřích Velké síně a obrátil k mágům smutnou tvář. Pak se natáhl po klice. Velmi slabým hlasem řekl „k“ a kýchl.

Hromada šatstva se pomalu svezla k zemi. Když ji mágové rozebrali, našli pod ní velkou silnou knihu vázanou v rezavé kůži.

„Tady na přední desce je napsáno *ook*,“ oznamoval starší pAsák po chvilce velmi stísněným hlasem.

„A je tam taky, kdo to napsal?“ natáhl děkan krk.

„To jsou ale vtipy, člověče.“

„No já myslel, že by tam mohlo být jeho skutečné jméno.“

„Co kdybysme se podívali dovnitř?“ navrhl profesor Neurčité mlhavých studií. „Třeba je tam jmenný rejstřík.“

„Nějací dobrovolníci, kteří by byli ochotni podívat se do knihovníka?“ zeptal se Výsměšek. „No, nehlaste se všichni.“

„Morfologická nestabilita reaguje na prostředí,“ upozorňo-

val Rozšafín. „Není to zajímavé? Je nedaleko knihovny, takže ho to proměnilo v knihu. Je to něco jako... ochranné maskování. Jako kdyby se vyvíjel v něco, co by se –“

„Děkuji vám, pane Ctibume. A má to, co nám tady vyprávíte, nějakou hlavu a patu?“

„Já si myslím, že bychom měli nahlédnout dovnitř,“ odpověděl mu Rozšafín. „Kniha je na to, aby se otevírala. Vidíte, tady má dokonce záložku z černé kůže.“

„Aha, tak to je *záložka*?“ zavrtěl hlavou profesor Neurčitě mlhavých studií, který nervózně přihlížel.

Ctibum se knihy dotkl. Byla teplá. A otevírala se velmi snadno. Všechny strany byly pokryty úhledným „ook“.

„Dialogy skvělé, ale zápletka dosti nudná.“

„Děkane! Byl bych vám vděčný, kdybyste tu záležitost konečně začal brát vážně!“ zavrčel výhrůžně Výsměšek. Několikrát poklepal nohou o zem. „Má někdo nějaký nápad?“

Mágové se po sobě podívali a pak jako jeden muž pokrčili rameny.

„No, já předpokládám...“ začal opatrně lektor Zaniklých run.

„Ano – Runy... Arnold, že?“

„Ne, arcikancléři...“

„No to je jedno, ven s tím.“

„No já myslím... Tedy, ono by se vám to mohlo zdát nesmyslné, ale...“

„No tak do toho, člověče. Všichni jsme strašně napjatí!“

„No, totiž, pořád ještě je tady... Mrakoplaš.“

Výsměšek na něj chvilku zíral. „Takový hubený chlápek? Řídká bradka? Po čertech neužitečný mág? Má tu věčičku, jako když bednu na nožičkách?“

„Správně, arcikancléři. Skvělá paměť. Ehm... on byl nějakou dobu zástupcem knihovníka, předpokládám, že si to pamatujete.“

„Abych řekl pravdu, tak nepamatuju, ale pokračujte.“

„Byl tady totiž v té době, kdy se knihovník stal... knihovní-

kem. A vzpomínám si, jak jednou, když jsme se spolu dívali, jak knihovník razítkuje čtyři knihy současně, Mrakoplaš řekl: „Není to úžasné, když uvážíte, že se narodil tady, v Ankh-Morporku?“ Jestli někdo ví, jak se knihovník jmenuje, je to Mrakoplaš.“

„Skvěle, tak běžte a okamžitě ho přiveďte! Předpokládám, že víte, *kde* je?“

„Ehm... technicky ano, arcikancléři,“ přikývl Ctibum rychle. „Ale nejsme si tak docela jisti, kde to místo je, pokud mi rozumíte.“

Výsměšek ho obdařil dalším nechápavým pohledem.

„Víte, my si myslíme, že je na IksIksIksIks, arcikancléři,“ vysvětloval Rozšafín.

„IksIks–“

„–IksIks, arcikancléři.“

„Myslel jsem, že nikdo neví, kde to místo je,“ zavrtěl Výsměšek hlavou.

„To *je* ono, arcikancléři,“ přikývl Rozšafín Ctibum. Občas bylo třeba daná fakta několikrát obrátit sem a tam, než našla tu správnou cestu do Výsměškovy hlavy*.

„A co tam dělá?“

„To my vlastně nevíme, arcikancléři. Vzpomeňte si, došli jsme k závěru, že tam skončil po té agateánské aféře...“

„Proč by chtěl skončit právě tam?“

„Já si nemyslím, že tam skončit *chtěl*,“ řekl Rozšafín. „Ehm... to my jsme ho tam jaksi... é... poslali. Byla to triviální chybička v bilokační thaumaturgii, jakou by mohl udělat každý.“

„Ale udělal jste ji *vy*, pokud si vzpomínám,“ zašklebil se na

* Pozn. autora: Rozšafín si občas myslel, že jeho úspěchy s Hexem pramení z toho, že Hex je velmi chytrý a velmi hloupý současně. Když jste chtěli, aby vám rozuměl, museli jste mu svou myšlenku podávat v malých soustech a ujistit se, že nezbyl prostor pro žádný omyl nebo chybnou interpretaci. Tiché hodiny s Hexem byly po pěti minutách ve společnosti starších mágů přímo vítaným piknikem.

něj Výsměšek, jehož paměť občas dokázala připravit podobná ošklivá překvapení, jako bylo tohle.

„Byl jsem jenom členem týmu, pane,“ odpověděl Ctibum upjatě.

„No, jestli tam nechce být a my ho potřebujeme tady, přesuňme ho zpátky –“

Zbytek jeho věty nebyl přehlušen hlukem, spíše udušen vlnou ticha, která se převalila přes mágy a byla tak agresivní a dusivá, že neslyšeli dokonce ani tlukot svého vlastního srdce. Starý Tom, magický zvon univerzity, který neměl srdce, právě ohlásil svým všepřonikajícím tichem dvě hodiny ráno.

„Ehm –“ začal zase Rozšafín, „ono to není tak jednoduché.“

Výsměšek zamrkal. „Proč ne?“ zeptal se. „Přeneseme ho sem pomocí magie. Poslali jsme ho tam, dokážeme ho přenést i zpět.“

„Ehm... bude trvat celé měsíce, než všechno správně připravíme... Tedy pokud ho chcete dostat přesně sem,“ vysvětloval Ctibum. „Když uděláme nějakou chybu, skončí tady, v kruhu o průměru patnácti metrů.“

„A to je nějaký problém? Když se budeme držet stranou, může si tady přistát, kde chce.“

„Obávám se, že mi dost dobře nerozumíte, pane. Pravděpodobnost chyby, vzniklé na lince signál – reakce v průběhu thau-maturgického přenosu na nepřesně určenou vzdálenost, spojená s otáčkami Plochy nám dává v průměru téměř jistotu, že přesouvaný objekt přistane na ploše několika desítek čtverečních metrů, pane.“

„Jak jste to říkal?“

Ctibum se zhluboka nadechl. „Že přistane *jako* kruh. Patnáct metrů v průměru.“

„Aha. Takže pak by nám nebyl v knihovně nic platný.“

„Jedině pokud byste ho použil jako opravdu velkou záložku, pane.“

„Takže nám nezbývá než použít klasický zeměpis. Máme někoho, kdo ví alespoň něco o zeměpise?“

Horníci se vyrojili ze svislé šachty jako mravenci, kterým chytilo mraveniště nad hlavou. Zdola se ozývalo skřípění a tupé nárazy a v jednom okamžiku vyletěl vysoko do vzduchu Himbajšův klobouk, v letu se několikrát obrátil a spadl zpět.

Chvilí bylo ticho, pak ze šachty vylezla ta věc, ze které opadávala opálová krusta jako skořápka z čerstvě vylíhnutého kuřete...

... a *rozhlédla se*.

Horníci, ukrytí za různými keři a boudami, si tím byli zcela jistí, přestože obluda neměla žádné viditelné oči.

Věc se otočila a stovky malých nožiček se pohybovaly poněkud ztuhle, jako kdyby strávily zasypány pod zemí příliš dlouhý čas.

Pak se obluda pustila lehce kymácvým klusem kupředu.

A kdesi daleko, v rudé poušti, nad níž se tetelil horký vzduch, vylezl z jiné díry muž ve špičatém klobouku. V obou rukou držel misku neuměle vyrobenou z kůry. Obsahovala... spoustu vitamínů, cenné proteiny a nepostradatelné tuky. Všimli jste si? Žádná zmínka o nějakém kroucení nebo svíjení.

Kousek dál čadil oheň. Muž opatrně položil misku na zem, zvedl silnou hůl, chvilku stál nehybně, pak najednou začal poskakovat kolem ohně, tloukl holí do země a křičel mocným hlasem „Háá!“. Když si takto zem podrobil ke své spokojenosti, napraskal okolním křoviskům, jako kdyby ho byla osobně inzultovala, a stejně se zachoval i ke dvěma stromům stojícím na dosah.

Nakonec postoupil ke dvěma plochým kamenům, jeden po druhém zvedl, odvrátil oči a s výkřikem „Háá!“ slepě bušil do země pod nimi.

Když byla krajina přijatelně zpacifikována, sedl si, aby pojedl svou večeři dřív, než se mu rozuteče.

Chutnala jako kuře. Když jste dostatečně hladoví, může vám jako kuře chutnat prakticky cokoliv.

Od nedaleké vodní díry ho pozoroval pár očí. Nebyly to ony

malé oči hemžícího se hmyzu ani pulců, které měnily pečlivé prozkoumání každé hrsti vypité vody v životně důležitou gastronomickou prevenci. Tohle byly oči mnohem starší, momentálně bez jakékoliv další tělesné součásti.

Celé týdny ten muž, jehož schopnost objevit vodu spočívala v tom, že se podíval, zda nemá náhodou mokré nohy, přežíval jen díky tomu, že s železnou pravidelností padal do vodních děr. Muž, který považoval pavouky za neškodná malá zvířátka, zažil několik ošklivých šoků, když mu díky tomuto názoru ruce otekly jako pивní sudy a ve tmě světélkovaly. Dorazil dokonce na pobřeží a doplaval kousek od břehu, aby se podíval na půvabnou modrou medúzu, a jeho pozorovatel musel dohlédnout na to, aby byl cizinec jen mírně požahán, a i když strávil několik dnů v agonii, nezemřel.

Ve vodní díře to zabublalo a zem se zatřásla, jako by navzdory bezmračné obloze kdesi daleko zuřila bouře.

Byly tři hodiny ráno. Výsměšek se dovedl skvěle obejít beze spánku těch druhých.

Neviditelná univerzita byla mnohem větší uvnitř než zvenčí. Tisíce let vedoucí úlohy v oboru praktické magie ve světě, kde rozměry byly spíše věcí náhody, jí dovolilo zvětšovat se tam, kde už žádné místo nebylo. Byly v ní místnosti, jež obsahovaly další místnosti, a mohlo se vám stát, že když jste do té druhé místnosti vešli, ocitli jste se v té první, což mohlo dělat potíže, například když jste tančili Congu nebo Let Kiss.*

A na základě toho, že byla tak velká, mohla si dovolit téměř neomezený počet zaměstnanců. Oprávnění k pobytu a studiu bylo automatické, tedy přesněji řečeno, nic takového neexisto-

* Pozn. překl.: *Oba tyto tance patří k řadě tanců vymyšlených k tomu, aby se lidé mohli jeden na druhého mačkat, líbat se, objímat a vůbec otlapkávat. Tančí se v dlouhých řadách a tanečníci se při tom drží (alespoň zpočátku) za ramena nebo v pase.*

valo. Našli jste si volný pokoj, začali jste pravidelně chodit ke společnému jídlu a obvykle si vás nikdo nevšímal, i když, pokud byste měli opravdu smůlu, mohli jste upoutat pozornost studentů. A když jste dostatečně pilně hledali v okrajových částech univerzity, mohli jste nalézt odborníka na cokoliv.

Mohli jste dokonce najít i odborníka na hledání odborníků. Vzbudili profesora Nesrozumitelné architektury a skládání map origami* a představili ho arcikanceléři, který ho nikdy předtím okem nezahlédl. Profesor odněkud vytáhl mapu univerzity, která údajně měla být dostatečně přesná pro několik příštích dnů a vypadala tak trochu jako chryzantéma před výbuchem.

Nakonec mágové dorazili k jakýmsi dveřím a Výsměšek se podíval na mosaznou tabulku, která na nich byla upevněná, jako kdyby na něj byla právě drzá.

„Nechvalně známý profesor Krutého a neobvyklého zeměpisu,“ četl. „To by mohl být on.“

„Museli jsme ujít celé *kilometry*,“ prohlásil děkan a opřel se o zeď. „Tady to vůbec neznám.“ Výsměšek se rozhlédl kolem. Stěny byly kamenné, ale kdysi byly natřeny onou prazvláštní úřední zelení, kterou dostanete, když někde zapomenete téměř dopitý hrnek s kávou a najdete ho za několik týdnů. Byla tam větší tabule natřená tmavší zelenou barvou, která se na mnoha místech loupala, a na ni někdo plný optimismu připíchl kousek papíru s nápisem „poznámky“. Podle toho, jak tabule vypadala, se ovšem dalo říct, že tam nikdy žádné poznámky nebyly a také nikdy nebudou. Ve vzduchu se vznášel pach starých jídel.

Výsměšek pokrčil rameny a zabušil na dveře.

„Já si ho nějak nepamatuji,“ ozval se lektor Zaniklých run.

* Pozn. překl.: *Origami znáte všichni, i když to poslední dobou vypadá, jako kdyby tu věcičku vymysleli Japonci, ale ti tomu jenom dali jméno. Jsou to prostě hračky skládané z papíru. Vlaštovky, čert, parníky a lodičky, to všechno jsou origami. Faktem je, že Japonci takhle z papíru složí i slona, žirafu, nebo dokonce celou svatou rodinu.*

„Já myslím, že já ano,“ rozhlédl se po ostatních děkan. „Ten mládenec nebyl příliš slibný. Nikdy nedával pozor. Taky se na přednáškách objevoval jen zřídka. Vždycky byl krásně opálený. To bylo zvláštní.“

„Je to náš spolupracovník. Jestli někdo o zeměpise něco ví, tak je to on.“ Výsměšek znovu zabušil na dveře.

„Třeba je někde venku,“ řekl děkan. „Tam se většinou zkoumá zeměpis. Venku.“

Výsměšek ukázal na malé dřevěné zařízení u vchodu. Něco podobného jste našli u dveří pracovny skoro každého mága. Byl to malý dvojitý rámeček se zasunovací tabulkou. Obvykle byla obrácena ven stranou, na níž stálo „Jsem doma“, zatímco na druhé byl nápis „Nejsem doma“, který sděloval návštěvníkům, že mág... není doma. Jenže u některých mágů jste si nikdy nemohli být jisti.*

Děkan se pokusil vytáhnout tabulku. Ta se odmítala pohnout.

„Musí přece někdy chodit *ven*,“ zamračil se starší pAsák. „Kromě toho každý normální člověk bude ve tři hodiny ráno spát.“

„No, to se rozumí!“ prohlásil děkan významně.

Výsměšek znovu zabušil na dveře. „Žádám, abyste okamžitě otevřel!“ vykřikl. „Jsem arcikancléřem tohoto ústavu!“

Dveře se pod jeho údery zachvěly, ale ne zase příliš. Byly totiž zablokovány – jak se ukázalo potom, kdy se do nich mágové opřeli spojenými silami a podařilo se jim je pootevřít – obrovskou hromadou papírů. Děkan zvedl jeden z nažloutlých listů.

* Pozn. autora: *Tak například lektor Tvořivé nejistoty tvrdil velmi neochvějně, že on je průběžně jak v domácím „jsoucnu“, tak „nejsoucnu“, a to až do okamžiku, než někdo zabuší na dveře, a zborťí tak pole souběžnosti. Proto také, jak tvrdil, než dojde k zabušení na dveře, je nemožné kategoricky určit stav svého bytí. Logika je úžasná věc, ale ne vždycky stačí na dobrou myšlenku.*